УДК 351.4

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2021.35.22>

СУТНІСТЬ ПАРЛАМЕНТСЬКОГО ОБ'ЄДНАННЯ В ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Юрій Кісєль

*Національна академія державного управління при Президентові України,
Інститут публічного управління та адміністрування,
кафедра парламентаризму та політичного менеджменту
вул. Антона Цедіка, 20, 03057, м. Київ, Україна*

У статті розглянуто сутність поняття «груповий інтерес» як основу для формування парламентських об'єднань. З'ясовано, що у науковій сфері є дві головні точки зору стосовно його трактування, а саме його розуміють як організаційний та функціональний, які характеризують два види об'єднань, такі як інституційні (з фіксованою кількістю членів) та неінституційні (без офіційного членства). Уточнено, що груповий інтерес є іманентною особливістю групи, котра не тільки визначає принципи її формування та обумовлює склад групи, але й свідчить про ціль групової діяльності.

Виявлено, що, відповідно до структури, стилю діяльності, способу фінансування та бази підтримки, виділяють чотири типи таких груп, а саме неупорядковані групи, неасоційовані групи, інституційні групи інтересів, асоціативні групи. Виділено класичні форми парламентських об'єднань, такі як політична, неполітична та змішана моделі парламентських об'єднань. Вивчення названих типів щодо результативності використання доводить, що найпоширенішим є політичний вид, він притаманний переважно державам із континентальною системою права. Неполітичний вид застосовується у невеликій кількості держав та лімітує становлення плюралізму та внутрішньо-парламентської демократії. Змішана система характерна для держав англосаксонської системи права, водночас масштабно застосовується в державах Східної Європи. З'ясовано, що основними структурними елементами парламентських об'єднань є фракції, коаліції, більшість та опозиція. Доведено, що намагання сформувати та організувати роботу зазначених об'єднань мають доволі очевидний вплив не лише на результативність функціонування законодавчого органу, але й на позапарламентську політико-правову діяльність. Відповідно до форми політичного представництва, всі вони передбачають інституційні особливості, тому що позиціонують інтереси груп народних депутатів України. Проаналізувавши структурні елементи парламентських об'єднань, пропонуємо власне визначення цього поняття. Так, на наш погляд, під парламентськими об'єднаннями варто розуміти добровільне об'єднання народних депутатів різних фракцій та груп, які мають суміжні погляди щодо центрального аспекту їх згуртування, що ґрунтується на політичній, неполітичній або змішаній моделі формування групових інтересів задля повної реалізації наявного особистісного потенціалу його учасників для досягнення пріоритетних цілей державного значення.

Ключові слова: держава, політика, політичний дискурс, групи інтересів, об'єднання, парламент, парламентські об'єднання.

Постановка проблеми. Парламенти демократичних держав мають вагоме значення під час напрацювання державної політики та в управлінні державою загалом. Для того щоб здійснювати такі функції, законодавчий орган країни має стати раціонально сформованим та дієздатним. Передусім це вказує на його націленість на високопродуктивну діяльність, ухилення від внутрішніх конфліктів та точне додержання нормативно-правових актів, які визначають його функціонування. Досвід українського парламентаризму свідчить про дуже невисокий ступінь системи парламентської відповідальності. Серед негативних чинників, які впливають на результативність парламенту, можна виокремити такі:

- сесії Верховної Ради України належним чином не налагоджені;

- існує порушення порядку голосування депутатів під час ухвалення рішень;
- дифузія політичної влади у Верховній Раді України;
- устрій парламенту весь час зазнає змін;
- створення парламентської більшості містить ситуативні ознаки.

Це має негативне значення для механізму ухвалення законів, результативності втілення інших парламентських процесів. Щоб усвідомити ці проблеми та запобігти ним у перспективі, слід вивчити національний інститут парламентських об'єднань (фракції, коаліції, більшість та опозиція), головні напрями та логіку партійно-парламентського структурування.

Аналіз останніх наукових досліджень. Дослідженню окремих аспектів цієї проблематики свою увагу приділили такі вітчизняні та іноземні науковці, як Г. Алмонд, Дж. Пауел, К. Стром, Р. Далтон, Т. Бусел, В. Венгер, К. Грін, У. Ільницька, Б. Кухта, А. Романюк, Л. Старецька, Л. Угрин, О. Красівський, Г. Ткаченко, Р. Мартинюк, В. Мироненко, О. Токар, Ф. Шахмалов, Т. Шмачкова, Ю. Шемшученко. При цьому подальші дослідження у сфері парламентських об'єднань не втрачають своєї актуальності.

Мета дослідження полягає у з'ясуванні сутності парламентського об'єднання в політичному дискурсі.

Виклад основного матеріалу. Політична фрагментація, що притаманна будь-яким державам, шляхом демократичних виборів поширюється в стінах Верховної Ради. Результативне функціонування парламенту зумовлене передусім його внутрішньою будовою та процесом виконання парламентських механізмів. З огляду на те, що він є колегіальним органом, по-особливого нагальними є питання організування діяльності депутатів не лише в сесійній залі, іншими словами, через голосування, але й за її межами. Через це розбудовуються парламентські об'єднання як інтегровані, структурні елементи законодавчого органу, за допомогою яких виконуються головні функції. Після одержання мандата депутата Верховної Ради нормальним прагненням переважної частини народних обранців є бажання інтегрувати власні намагання з партнерами, щоб досягнути загальної цілі. Намагання згуртуватися зазвичай спричиняють утворення різних парламентських об'єднань.

В Україні партійний процес перебуває на стадії розвитку, через що парламентські партії, особливо найчисленніші з них, виглядають, за твердженням знаного німецького соціолога, історика, економіста М. Вебера, як конгломерат різних зацікавлених формувань – об'єднань, котрі насамперед прагнуть втілити свої партикулярні інтереси. З огляду на це, на його думку, «реалізація політики за допомогою партій означає лише її реалізацію за допомогою зацікавлених груп» [1, с. 183]. Отже, вивчення сутності внутрішніх парламентських об'єднань як груп інтересів слугує визначенню глибинних факторів утворення державної політики в Україні на парламентському рівні.

В науковій сфері є дві головні точки зору стосовно трактування сутності терміна «група інтересів», зокрема організаційний та функціональний. Прибічники першої основним критерієм визначення рамок феномена окреслюють існування формальної організації об'єднання та фіксованого членства. Оскільки організаційний підхід дуже обмежує предмет дослідницької діяльності, він також має назву вузького. Він поширений серед західних науковців, де більше сторіччя об'єднання громадян є дієвими інституціоналізованими учасниками механізму утворення державної політики.

В широкому значенні групою інтересів (“interest group”) є добровільне об'єднання громадян, утворене навколо одного інтересу, що виконує цілеспрямовану роботу стосовно його втілення. Водночас власне інтерес є іманентною особливістю групи, котра не тільки визначає принципи її формування та обумовлює склад групи, але й свідчить про ціль гру-

пової діяльності. Група інтересів може мати організаційну будову, а може функціонувати без офіційного членства. Це має залежність насамперед від виду об'єднання.

Відповідно до структури, стилю діяльності, способу фінансування та бази підтримки американські дослідники груп інтересів Г. Алмонд та Дж. Пауелл виділяють такі чотири типи груп.

1) Невпорядковані групи, що мають стихійний характер та є реакцією на фрустрацію, розчарування та інші сильні емоції, тому не можуть бути предметом цього дослідження.

2) Неасоційовані групи, що у авторів класифікації мають низьку організацію та формуються навколо спільного інтересу, пов'язаного з етнічною приналежністю, місцем проживання, віросповіданням, родинними зв'язками тощо.

3) Інституційні групи інтересів, що формуються на базі політичних партій, бізнес-корпорацій, парламенту тощо і виражають власні інтереси або представляють інтереси інших, наявних у суспільстві груп. Вони поширені у суспільствах з нерозвиненою громадянською структурою, де асоційовані групи ще не здатні дієво артикулювати суспільні інтереси.

4) Асоціативні групи, що створюються безпосередньо для того, щоби представляти інтереси якоїсь специфічної категорії чи громадян та мають, як правило, організаційну структуру. До них належать профспілки, асоціації промисловців тощо. Це найбільш поширений у країнах розвинутої демократії тип зацікавлених груп, який за наявності умов для процвітання здатен обмежити вплив неупорядкованих, неасоціативних та інституційних груп [2, с. 130–135].

Класичні види парламентських об'єднань – це об'єднання відповідно до політичних особливостей та об'єднання на неполітичній основі.

1) Політична модель парламентських об'єднань. Це поняття відображає основний підхід – переважання політичної ролі парламенту як загальнонаціонального майданчика для вироблення спільної позиції держави. Він спрямований на забезпечення ефективної роботи в парламенті об'єднань депутатів саме за політичною ознакою. При цьому з правової точки зору поза увагою й правовим регулюванням залишаються неполітичні об'єднання депутатів, тобто внутрішньопарламентськими процедурами передбачається та регулюється тільки діяльність фракцій – політичних утворень.

2) Щодо неполітичної моделі, то такий спосіб формування парламентських об'єднань не передбачає значної політичної активності як членів законодавчого органу, так і суспільства загалом, тому цілком логічно, що він застосовується в державах з не надто розвиненими в загальноприйнятому розумінні демократичними цінностями. Неполітична модель застосовується в більшості верхніх палат парламентів, де головною метою є представництво регіонів. Це цілком зрозуміло та правильно, а також позбавлене негативного сприйняття, оскільки за наявності нижньої палати з відкритим політичним майданчиком та партійною структуризацією верхня палата виступає як аполітичний арбітр. Хоча це, скоріше, теоретична модель, а на практиці й остання керується політичними аргументами.

3) Змішана модель характеризується наявністю правового регулювання, створення, функціонування та припинення як політичних парламентських об'єднань, так і неполітичних. Її перевага полягає в тому, що практично всі сфери законодавчої активності парламентарів певною мірою (залежно від правової системи кожної держави) підпадають під правове регулювання та мають законодавчо виражені форми. Яскравими представниками цієї моделі є парламенти держав ангlosаксонської системи права, проте це не виняток, й деякі держави континентальної правової системи теж послуговуються таким підходом [3].

Намагання сформувати та організувати роботу зазначених об'єднань мають доволі очевидний вплив не лише на результативність функціонування законодавчого органу, але й на позапарламентську політико-правову діяльність. Відповідно до форми політичного представництва, всі вони передбачають інституційні особливості, тому що позиціонують інтереси груп народних депутатів України (рис. 1).

Рис. 1. Структурна класифікація парламентських об'єднань

Джерело: згруповано автором

Розглянемо більш детально кожен структурну складову частину парламентських об'єднань.

1) Фракції. Головну позицію в будовах парламентів держав, що мають демократичний політичний порядок, займають депутатські фракції. Кожна партія, члени якої є в парламенті, формує партійну фракцію. Як відомо, класичний підхід до трактування терміна «парламентська фракція» наведено у Великому тлумачному словнику сучасної української мови: «організована група депутатів – членів якої-небудь партії в парламенті чи іншій представницькій установі, яка, звичайно, проводить певну лінію, вироблену цією партією» [4, с. 1548]. Зазначений загальний підхід визначає основне призначення фракції, що полягає в репрезентації політичного становища в парламенті. Водночас дефініція не бере до уваги та не віддзеркалює решту значних правових властивостей.

У Юридичній енциклопедії парламентську фракцію визначено як «об'єднання депутатів в межах однопалатного парламенту або однієї з палат двопалатного парламенту, наділене повноваженням з реалізації парламентських функцій» [5, с. 439]. Ця дефініція не віддзеркалює партійної приналежності, хоч у коментарях автор зазначає, що в розвинених державах саме приналежність до політичної партії є базисом для утворення фракцій, припустимим є об'єднання представників декількох партій в одну фракцію.

Доцільним уваги є тлумачення К. Гейдара та Р. Коола про парламентську фракцію як «організовану групу осіб (авт. – членів) представницького органу, які були обрані від однієї партії чи від кількох різних партій, які не конкурували між собою на виборах» [6, с. 13]. В цій дефініції увага акцентується на формуванні парламентської фракції, де пріоритетними є вибори та їхні результати. Названа властивість свідчить про стійкість внутрішньо-парламентської організації та обумовленість політичної будови законодавчого органу результатами виборів. Іншими словами, дозволяється формування коаліційних фракцій, що об'єднують представників різних політичних партій, проте мають близькі ідеологію та виборчі програми. Остаточна риса об'єднання – не партійне членство, а конкретні політичні аргументи. Вищезазначена дефініція не охоплює всієї

сукупності істотних властивостей парламентських фракцій як певного політико-правового явища.

М. Грін вважає «фракцію в парламенті організованою структурою всіх членів відповідної партії у відповідному законодавчому органі, уповноважену своїм статутом вимагати від своїх членів голосування відповідно до певної позиції та функціонування на основі колективного способу прийняття рішень більшістю членів фракції» [7, с. 602]. Автор зауважує на важливості фракції як суб'єкта зі своєю організацією, котру має змогу сформулювати власне фракція шляхом ухвалення внутрішньо розпорядчої документації (статут тощо). Внутрішньо фракційні процеси ухвалення рішень, фракційний розпорядок, інструменти гарантування солідарності позиції та діяльності членів фракції є винятково повноваженнями власне фракції. Як зазначає О. Токар, «формування фракцій відбувається на політичній основі, тобто за умови приналежності до однієї політичної партії чи об'єднання близьких за політичними поглядами депутатів. До фракцій також можуть вступати окремі безпартійні депутати» [8].

2) Коаліції. З огляду на ознаки діяльності демократичних інституцій парламентська коаліція – звичайний феномен для переважного числа демократичних держав. Коаліції – це групова впорядкованість у просторі боротьби за владу. Тут визначаються правила, угоди та уявлення про те, хто яку позицію може займати, хто може утримувати бажану позицію, хто її може змінювати. Досягаються угоди й закріплюються норми, що вважати правильним, належним, ефективним. Виробляються тимчасові угоди про те, як слід взаємодіяти і пристосовувати свою поведінку один до одного, як починати і закінчувати взаємодії, як дотримуватися прийнятих на себе зобов'язань. Узгоджуються і взаємність перспектив, і взаємодоповнюючі ролі. Під парламентською коаліцією слід розуміти угоду політичних партій, представлених у законодавчому органі, щодо формування уряду, визначення програми його діяльності, розподілу посад між її учасниками в органах законодавчої і виконавчої влади та механізми сприяння діяльності коаліційного уряду. Для позначення парламентської коаліції в Україні вживається поняття «коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді» – добровільне об'єднання депутатських фракцій, яке формується у Верховній Раді за результатами виборів і на основі узгодження політичних позицій. Це угода між двома або кількома представниками у парламенті (політичними партіями) про спільне утворення уряду та участі в ньому [9, с. 21].

Разом з терміном «політична коаліція» вчені позиціонують термін «політичний блок». За твердженням Т. Шмачкової, «політичний блок – це відображення блоку соціального. Блок визначається як досить стабільна система відносин панування, спілок, поступок різних соціально-політичних груп (домінуючих і підлеглих). Усередині політичного блоку місця і ролі свідомо нерівні: домінуюча група (партія) нав'язує свої фундаментальні інтереси і концепції економіко-соціального та політичного розвитку; «союзні» групи найчастіше виявляють свій основний інтерес в досягненні всім блоком гегемонії в партійній системі; групи-«реле», посідаючи навіть дуже підлегле місце, можуть відігравати важливу роль у популяризації загального компромісу, запропонованого блоком (функція «паблісіті»). Вся ця структура будується за участю самих підлеглих, зазвичай явно міноритарних компонентів, чий інтерес найменш задоволений, хоча беруться якоюсь мірою до уваги. Останні беруть участь у блоці з огляду на обставини, які змушують їх робити це. На відміну від властивої блоку структури домінанту і диктату, критеріями коаліції (союзу) є консенсус і компроміс, баланс інтересів і рівноправність всіх партнерів незалежно від масштабів їхнього впливу» [10]. Іншими словами, утворення коаліцій та блоків є обов'язковою передумовою для втілення групових інтересів у політиці, незважаючи на форму партійної

системи або типи державного правління. Водночас ознаки їхнього утворення й функціонування вагомо різняться зі сталими демократіями та державами, де демократія молода. Це спричинене, ми вважаємо, своєрідністю наявних політичних інститутів.

3) Більшість. Встановлення конституційного статусу і важливості Верховної Ради України в структурі стримувань і противаг має пряму залежність від вдалого вирішення завдання її внутрішньої будови, зокрема формування таких традиційних в іноземному конституційному досвіді систем у представницькому органі, як парламентська більшість. На думку Р. Мартинюк, парламентську більшість можна визначити як «абсолютну більшість від конституційного складу депутатського корпусу, яка утворюється для забезпечення організованості й ефективності здійснення основних функцій законодавчого органу: законодавчої, установчої та контрольної» [11]. Значущість коаліційної більшості у формуванні парламентських механізмів у будь-яких обставинах визначальна. Особливе значення ця важливість має в парламентарних і наближених до них змішаних видах правління, в яких уряд утворюється шляхом парламентського методу. Зазначені види правління у відповідних джерелах окреслюються як правління партій. В цьому разі здатність правлячих політичних партій до врегульованого та організованого процесу діяльності, найбільш важливим серед якої є формування коаліційної більшості та сталого й активного уряду на її базі, є головним інструментом легітимації парламентаризму як виду правління. У парламентарних і змішаних республіканських видах правління інститут парламентської більшості – це найважливіший інструмент для напрацювання політичного руху, формування уряду та впровадження за його допомогою зазначеного напрямку. Партійні фракції, які формують більшість, мають бути презентовані в уряді. Натомість ті політичні партії (сили), що не беруть участі в утворенні кабінету, рахуються як опозиція. Організування в парламенті коаліційної більшості свідчить про спроможність політичних партій, які є її учасниками, до координації політичних поглядів. Подібні скоординовані погляди, в тому числі щодо принципів внутрішньої та зовнішньої політики, котру планує здійснювати парламентська більшість, політичного спрямування та основ функціонування коаліційної більшості, постають базисом її напрацювання.

4) Опозиція. Невід’ємний елемент процесу стримувань і противаг в організації «владної горизонталі» в сьогодишніх демократичних соціумах – парламентське контролювання роботи органів виконавчої влади. Втілення контролюючої ролі парламенту значним чином впроваджується шляхом інституціоналізації парламентської опозиції, головним призначенням якої є критичне аналізування діяльності правлячої більшості; визначення та встановлення вад у державній політиці; інформування та аргументування критичного оцінювання роботи глави держави (уряду); напрацювання та винесення на розгляд парламенту (чи його палат) альтернативних рішень стосовно соціально-економічної та політичної життєдіяльності соціуму. Як зазначає У. Ільницька, «парламентську опозицію можна трактувати як діяльність, спрямовану на контролювання функціонування уряду (глави держави) та завоювання у майбутньому влади. Метою створення парламентської опозиції є контроль і критичний аналіз політики правлячої більшості та формування альтернативної стратегії розвитку й функціонування суспільства. Механізми парламентського контролю найефективніше реалізуються через сформований опозиційний уряд («тіньовий кабінет міністрів»))» [12]. Інший підхід наводять науковці Б. Кухта, А. Романюк, Л. Старецька, зазначаючи, що «парламентська опозиція – це парламентська (депутатська) група/фракція представленої у парламенті політичної партії або коаліція партій, які не згодні з політичним курсом виконавчої влади та/або глави держави й виступають проти діяльності уряду/глави держави з принципових питань державної політики» [13]. Окреслюючи сутність терміна «парламентська опози-

ція», маємо наголосити на тому, що її суб'єкти мають змогу не підтримувати як політичний шлях уряду, так і курс глави держави. Позиція парламентської опозиційності не встановлює представництва у виконавчих організаціях та участі в утворенні уряду. Таким чином, функція опозиції – це відстоювання та захист інтересів суб'єктів опозиційного функціонування через гарантування участі у проведенні парламентського контролю.

Отже, проаналізувавши структурні елементи парламентських об'єднань, можемо запропонувати власне визначення цього поняття. Так, на наш погляд, під парламентськими об'єднаннями варто розуміти добровільне об'єднання народних депутатів різних фракцій та груп, які мають суміжні погляди щодо центрального аспекту їхнього згуртування, що ґрунтується на політичній, неполітичній або змішаній моделі формування групових інтересів, задля повної реалізації наявного особистісного потенціалу його учасників для досягнення пріоритетних цілей державного значення.

Доречно наголосити на такому важливому нюансі. Явище об'єднання спричинює питання його походження, добровільності та обумовленості. В більшості держав законами визначено вимоги до подібного об'єднання. З однієї точки зору, парламентські об'єднання – безпосередній результат права особи на свободу об'єднання лише в його парламентському вияві, тому що передбачають таку ціль, як здобуття мети та завдань. З іншої точки зору, парламентські об'єднання є інституційними структурами власне парламенту, формування та діяльність яких має прямий вплив на його функціонування. З огляду на це підґрунтям утворення таких об'єднань, як і іншого об'єднання громадян, має стати волевиявлення складова частина, іншими словами, добровільний вступ і вихід.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Дослідження діяльності парламентських об'єднань дає змогу визначити політичний, неполітичний та змішаний їхній види. Вивчення названих типів щодо результативності використання доводить, що найпоширенішим є політичний вид, притаманний переважно державам з континентальною системою права. Неполітичний вид застосовується у невеликій кількості держав та лімітує становлення плюралізму й внутрішньо-парламентської демократії. Змішана система характерна для держав англосаксонської системи права, водночас масштабно застосовується в державах Східної Європи. Основними структурними елементами парламентських об'єднань є фракції, коаліції, більшість та опозиція. Проаналізувавши структурні елементи парламентських об'єднань, можемо запропонувати власне визначення цього поняття. Так, на наш погляд, під парламентськими об'єднаннями варто розуміти добровільне об'єднання народних депутатів різних фракцій та груп, які мають суміжні погляди щодо центрального аспекту їхнього згуртування, що ґрунтується на політичній, неполітичній або змішаній моделі формування групових інтересів задля повної реалізації наявного особистісного потенціалу його учасників для досягнення пріоритетних цілей державного значення.

Список використаної літератури

1. Шамхалов Ф. Государство и экономика: основы взаимодействия : учебник для вузов. Москва : Экономика, 2000. 382 с.
2. Алмонд Г., Пауэлл Дж., Стром К., Далтон Р. Сравнительная политология сегодня: мировой обзор / сокр. пер. с англ. А. Богдановский, Л. Галкина. Москва : Аспект Пресс, 2002. 536 с.
3. Венгер В. Правові моделі функціонування парламентських об'єднань. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2011. С. 61–64.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2007. 1750 с.

5. Юридична енциклопедія : в 6 т. / ред.-кол.: Ю. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Київ : Українська енциклопедія, 1998. 1999. Т. 2 : Д-Й. 744 с.
6. Heidar K., Koole R. Parliamentary Party Groups in European Democracies: Political Parties behind Closed Doors. London : Routledge, 2000. 303 p.
7. Грін К. Більшість на основі коаліції фракцій; Університет штату Індіана (США). Програма сприяння Парламентові України, 2002.
8. Токар О. Процедурні та правові аспекти формування депутатських об'єднань Верховної Ради України. Київ : НІСД, 2012. 37 с.
9. Мироненко В. Політико-правові засади формування і діяльності парламентської коаліції: зарубіжний досвід і Україна : дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 ; Інститут держави і права ім. В. Корецького НАН України. Київ, 2016.
10. Шмачкова Т. Из основ политологии Запада (Характер режимов, гражданское общество и партийные системы при демократии). *ПОЛИС*. 1991. № 2. URL: <http://www.politstudies.ru/N2004fulltext/1991/2/15.htm>.
11. Мартинюк Р. Інститут парламентської більшості у вітчизняній політико-правовій практиці. *Вибори та демократія*. 2010. № 2–3 (24–25). С. 69–77.
12. Ільницька У. Парламентська опозиція як інституційний аспект контрольної функції парламенту. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2008. Вип. 23. С. 76–85.
13. Політична наука: словник: категорії, поняття і терміни / Б. Кухта, А. Романюк, Л. Старецька, Л. Угрин, О. Красівський, Г. Ткаченко. Львів : Кальварія, 2003. 500 с.

THE ESSENCE OF PARLIAMENTARY ASSOCIATION IN POLITICAL DISCOURSE

Yurii Kisiel

*National Academy of Public Administration under the President of Ukraine,
Institute of Public Administration,
Department of Parliamentarism and Political Management
Anton Tsedik str., 20, 03057, Kyiv, Ukraine*

The article considers the essence of the concept of "group interest" as a basis for the formation of parliamentary associations. It has been found that there are two main points of view in the scientific field regarding its interpretation – organizational and functional, which characterize the two types of associations – institutional (with a fixed number of members) and non-institutional (without official membership). It is specified that group interest is an immanent feature of the group, which not only determines the principles of its formation and determines the composition of the group, but also indicates the purpose of group activities. It was found that according to the structure, style of activity, method of financing and support base, there are four types of such groups: disordered groups, non-associated groups, institutional interest groups, associative groups. The classic forms of parliamentary associations are distinguished: political, non-political and mixed models of parliamentary associations. The study of these types in terms of effectiveness of use proves that the most common is the political type, it is characteristic mainly of states with a continental legal system. The non-political form is used in a small number of states and limits the formation of pluralism and intra-parliamentary democracy. The mixed system is typical of the Anglo-Saxon legal system, at the same time widely used in Eastern Europe. It has been found that the main structural elements of parliamentary associations are factions, coalitions, the majority and the opposition. It is proved that the efforts to form and organize the work of these associations have a fairly obvious impact not only on the effectiveness of the legislature, but also on extra-parliamentary political and legal activities. At the same time, according to the form of political representation, they all provide for institutional features, because they position the interests of groups

of people's deputies of Ukraine. After analyzing the structural elements of parliamentary associations, our own definition of this concept is proposed. Thus, in our opinion, parliamentary associations should be understood as a voluntary association of people's deputies of different factions and groups who have similar views on the central aspect of their cohesion, based on political, non-political or mixed model of group interests to fully realization of the existing personal potential of its participants to achieve the priority goals of state importance.

Key words: state, politics, political discourse, interest groups, associations, parliament, parliamentary associations.